

## Борух Левин

Мирон Мордухович о Борухе Левине:

«..он был очень способный мужик, слесарь высокого класса, ремонтировал оружие, немцы его пощадили. Отец его был директором банка, Шмуель Левин. Борух был хулиганистым парнем, но очень развитый. Во время войны он знал, что его убьют, поэтому он не жил дома, он перебрался в Лиду, в Лидское гетто. Там организовал группу, вооружил ее, и они в 1942 году перешли к партизанам. Он был награжден орденом Красного Знамени, его представили даже к званию Героя Советского Союза, потому что он взорвал там больше 20 эшелонов немецких. Он как раз после войны работал в милиции, потом ушел в Польшу, его хотели посадить, там столько запутанных дел было.. Он расправлялся с полицейскими, он стал начальником милиции, и он их арестовывал, которые спрятались, которые участвовали в расстреле евреев. Он их вылавливал, и расстреливал без суда и следствия, за это его хотели арестовать, когда он узнал, он бежал в Польшу. Те, кто работал на немцев, сидели, конечно, спрятавшись. Раньше евреи прятались - теперь они так прятались, и уходили в другие области, некоторые уходили вместе с армией в Польшу, а в Польше они устраивались все очень прекрасно – он вывозили по несколько возов еврейского добра. В домах остались.. еды, конечно, не было. – мебель, вещи, одежда, все это они растаскивали..»



Асінга 8-120  
ברוך לוינ  
BORUK LEVIN

Нохум Шифманови о Борухе Левине :

«Вместе со мной ушел Борух Левин. За ним полицейские охотились, он прятался до ухода в лес непрерывно. В отряде Борух стал легендой, спустил под откос 18 эшелонов, командование представило к Герою Советского Союза, но он это звание не получил. После войны Борух Левин уехал в Палестину и прожил там до 1981 г., скончавшись в возрасте 70 лет.»



**5** Ядвігу Аугусцінаўну Лісай добра ведаюць жыхары г.п. Жалудок – як паважаную, аўтарытэтную жанчыну. Многім гараджанам яна запаміналася як вопытны медыцынскі работнік, ведаюць яе і як актыўную ўдзельніцу мастацкай самадзейнасці, а таксама як удзельніка Вялікай Айчыннай вайны.

Так, Я.А. Лісай у ліку тых, хто ў гады ліхалецця не скарыўся, пайшоў змагацца ў партызанскі атрад.

У вайны, кажучь, не жаночы твар. Ваіна калечыць лёсы, характары некаторых мужчын, яна ж жанчына, вытрымала, не ачарсцвела нават пасля тых жорсткіх выпрабаванняў, тых 750 дзён і начэй, праведзеных сярод народных мсціўцаў, калі побач быў каварны вораг.

Прайшло з тих сурових саракавих гадоў больш за паўстагоддзя, аднак жанчыне, якой давялося пабачыць шмат чаго ў жыцці, прайсці праз жорсткія выпрабаванні, цяжка ўспамінаць пра гады змагання.

Так склалися життєві абстативи, що у партизанські атрад яна прійшла з мужам, у чэрвені сорок другога. Неспакойна было ў яе вёсцы Ліпічанка, неспакойна было і ў суседніх вёсках. Немцы і іх памагатэры зводзілі рахункі з актывістамі, расправы набывалі ўсё большы размах, было прадчуванне, што і ў іх дом могуць наведатца няпрошаныя госці. Таму часта даводзілася наचाць у полі.

Звичайна перед тим, як вярнуцца пасля чарговага начлегу па-за сценамі свайго дому, Ядвіга Лісай рознымі шляхамі прывярала: ці не зрабілі засаду ў іхнім доме?

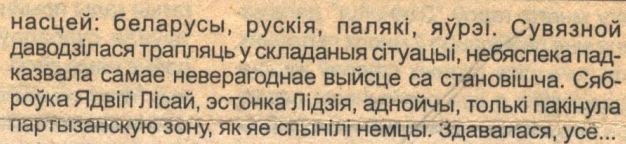
На гэты раз усё магло здарыцца вельмі кепска. У доме была засада – аб гэтым папярэдзіла суседка. У сваю хату ў той чэрвеньскі дзень сарак другога яна не вярнулася. Некалькі націў правялі ў сястры ў вёсцы Крупава. Але жыць там доўга нельга было. Таму пераправіліся праз Нёман у Ліпчанскую пушчу, у партызанскі атрад. Перапраўляліся на бярвеннях, з рызыкай для жыцця. Рызыка суправаджала іх і доўгі час пасля той ночы.

Два гады Ядвіга Аугусцінаўна правяла ў партызанскім ат-  
радзе імя Варашылава брыгады імя Варашылава. Была су-  
вязной, дастаўляла звесткі аб дыслакацыі воражых гарнізонаў,  
аб руху воінскіх эшалонаў на ўсход, распаўсюджвала лістоўкі,  
прыносіла медыкаменты. Уздзялічала і ў аперацыях на чы-  
гунцы. Яе таварышы па зброі – гэта добра вядомыя  
грамадскае горада і раёна былыя партызанскія кіраўнікі М.М.  
Белякоў і М.А. Дубакоў.

Шмат разоў, каб выканаць небяспечнае заданне, яна добраахвотна адпраўлялася сама, даводзячы камандзірам, што падыходзіць да гэтай справы лепш, чым мужчына.

— Абую лапці, посцілку на галаву, і ў дарогу, — успамінала жанчына.

У партызанскім атрадзе былі прадстаўнікі розных нацыяналь-



На pytanie – "Хто, куды ідзе? — адказала – "Уцякала ад партызан". Пранесла на гэты раз. Але ж былі і страты.

За два гады давялося вытрымаць тры аблавы. Асабліва небяспечнай, цяжкай аказалася апошняя. Паўтара месяца цягнулася яна. Днём моклі ў вадзе, ноччу выбіраліся на сухое месца. Усё, што можна было, немцы знішчалі.

Після війни Ядвіга Аугусцінауна закончила медичнське вучилища, працювала медичнської сестрою. Аб мужнасті партизанської сувязної свідачь урадоваля ўзнагароды, і сярод ix – медалі "Партизану 1941 – 1944", "За адвагу", ордэн Айчынай вайны.

П. ІВАНОВСЬКИЙ.  
Фота С. ЯХІМЧУКА.

Временный ОС/З.с.с.с.

# Ён абараняў Радзіму

Сяргею Сямёнавічу Зуеву было усяго дзевятнаццаць, калі гримнула вайна. Яна неслася па роднай зямлі, сеючы смерць, слёзы і гора. Па павестках і добраахвотна ішлі савецкія людзі на барацьбу з ворагам. Сярод іх быў Сяргей Зуеў.

У ліпені 1941 года ён закончыў Астраханскае стралковае вучылішча і быў накіраван на Заходні фронт. А ўжо ў жніўні камандаваў стралковай ротай у 21-й арміі.

...На Чарнігаўскай зямлі ішоў жорсткі бой, адзін з тых, аб якіх гавораць: не на жыццё, а на смерць. Клубы дыму і пылу засланялі сонца. І світалі, світалі кулі. Здавалася, што кожная нацэлена ў цябе. «Не возьмеш», — шаптаў Сяргей. Але раптам ад выбуху бомбы ўзняўся слуп зямлі і, пада-

**„Савецкая вёска“  
2 стар.**

ючы, з галавой засыпаў Сяргея і яшчэ некалькіх байцоў.

Так 12 верасня 1941 года С.С. Зуеў трапіў у палон. Дванаццаць доўгіх, падобных на год, дзён прабываў у фашысцкім зацэнтры, на сабе адчуў усе зверствы нацыстаў. А 24 верасня яму ўдалося ўцячы з чыгуначнага эшалона за станцыяй Гарадзец. Пасля трохдзённага блукання па лясках прыйшоў у вёску Свідзіны, што на Капыльшчыне. Тут ужо жылі ў калгаснікаў адзінаццаць нашых байцоў, якія па розных прычынах аказаліся ў тыле ворага.

Выпадак звёў Сяргея і яго таварышаў з адным чалавекам, Адамам Ігнатавічам Карнейчыкам. Той адразу ж паставіў перад хлопцамі пытанне:

— Вы ж камсамольцы! Што збіраецеся далей рабіць, як жыць будзеце?

Байцы расказалі аб сваіх планах, пра гарадае жаданне помсціць ворагу.

— Добрыя вы хлопцы, сапраўдныя арлы, — задаволена сказаў Карнейчык.

— Ды без крылаў! — у роспачы амаль выкрыкнуў Сяргей. — Зброі ў нас няма.

— Зброі хопіць на ўсіх, — гэты кароткі адказ абрадаваў і абнадзеіў байцоў.

Так быў створан партызанскі атрад імя Чанаева. Народныя месціцы не давалі спакою ворагу, помсцілі за кожную падню роднай зямлі, на якой лілася кроў. У першы ж тыдзень свайго існавання атрад імя Чанаева спаліў мост на шляху «Бабоўня — Асіповічы». Потым ляцелі ў паветра фашысцкія эшалоны, чыгуначныя масты. Партызаны рабілі налёты на нямецкія гарнізоны. Гарэла зямля пад нагамі чужынцаў.

Зуеў неаднаразова глядзеў смерці ў вочы, пакуль не звяршылася доўгачаканае — не прыйшла Перамога.

Пасля заканчэння вай-

ны С.С. Зуеў працаваў у Ляхавічах у органах РАУС. Затым доўгі час быў дырэктарам сельскіх школ, апошні час, да выхаду на пенсію — Скрыбаўскай сярэдняй школы.

Сёння, у радасны і святочны дзень Перамогі, Сяргей Сямёнавіч надзею баявыя ўзнагароды і выйдзе насустрач сваім аднавяскоўцам. І кожны з нас, сустрэўшы гэтага беспакойнага, няўрымслівага чалавека на залітай майскім сонцам вуліцы, падумае: «Гэта і ён адваёў для нас мірны сённяшні дзень, абараняў нашу Радзіму».

**Э. ТКАЧУК,**  
няштатны карэспандэнт.



Г. ЖДАНОВІЧ

## Дзень перамогі

Гэты дзень чакалі з нецярпеннем, Як прыход жадамага цяпла... Май кіпеў навокал беларэньні — Уся зямля палёсткава цвіла. Слёзы радасці і слёзы болю Апякалі шчокі ў людзей. Колькі дарагіх на полі бою Набліжала гэты светлы дзень. Колькі іх загінула ў змаганні Пад Масквой, пад кручамі Карпат,

Каб свяціла Перамогі ранне І спакоем дыхаў далягляд. Сорак год — як змоўкла кананада, Сорак год — як сорак вёрст прайшлі. Дарагое Перамогі свята — Юбілейнай датай на зямлі! І няхай не думаюць вар'яты Атамнаю бураю пужаць. Выраслі ўнукі тых салдатаў — Баяваю славу памнажаць!

вельмі сур'ёзнае — прыйшлося везці байца ў медсанбат. Так і памёр ён па дарозе.

Цяжка ўспамінаць ваеннае ліхалецце. Але я, напэўна, у рубашцы нарадзілася — мінулі мяне злыя кулі. На фронце давялося займацца больш лячэбнай работай. І ў 1945-м, калі пераправілі ў Кенігсберг, змагаўся не з фашыстамі, а з тыфам.

Як добра, што ад усяго гэтага аддзяляе 40 гадоў, 40 мірных вёсен. Няхай ніколі не паўтарыцца вайна! Няхай вечна будзе мір на планеце!

**А. СЯУКО,**  
удзельніца Вялікай Айчыннай вайны.

## дзень

У Прагу наш 555-ы орда-на Аляксандра Неўскага полк 127 Чысцякоўскай Чырванасцяжнай, ордэна Кутузава стралковай ды-візіі фарсіраваным мар-шам, разам з танкістамі 3-й гвардзейскай арміі, якой камандаваў генерал Рыбалка, прыйшоў з-пад Берліна 8 мая і з ходу ўступіў у бой з гітлераў-цамі, якія аказалі моцнае супраціўленне. Але насту-пальныя парыў нашых войск быў такой сілы, што немцы не змаглі ўт-рымацца на занятых ру-бяжах і былі выбіты з го-рада.

Нашы воіны выканалі свой інтэрнацыянальны абавязак, паспелі на да-памогу ў час, не дазво-лілі фашыстам падавіць народнае паўстанне.

У вызваленні свайго горада ад ненавісных акупантаў актыўны ўдзел прымалі пражскія паўс-танцы. Яны затым яшчэ больш тыдня вылоўлівалі фашыстаў на гарышчах, у каналізацыйных і ліў-невых калектарах, у пад-валах дамоў, куды тыя схаваліся ад адплат.

Назаўтра, 9 мая, калі нашы воіны дабівалі раз-рознення групкі фашы-стаў за межамі горада, прыйшла доўгачаканая і радасная вестка аб поў-най капітуляцыі фашысц-кай Германіі, аб Перамо-зе!

Што тварылася —цяж-ка апісаць. У паветра стралялі не толькі з руч-ной зброі, але і халасты-мі зарадамі з гармат. Стаяў суцэльны грохат. Галасоў не было чуваць. Салдаты, афіцэры, мис-цовыя жыхары абдымалі-ся, цалаваліся. Аднекуль паявіліся кветкі, якія жанчыны-чэшкі і дзеці ўручалі нам, вызваліце-лям.

З таго дня прайшло 40 гадоў. Але ён ніколі не сатрэцца з памяці.

**М. САСНОЎСКІ,**  
ветэран вайны і працы,  
персанальны пенсіянер.

ніславу Чабану кры-ху больш дваццаці. Хло-пец як хлопец — вясёлы, працавіты, жыццярэдасны. Любіць сінія золкі, агуч-чаныя салаўіным шчоў-каннем, і белапенную кі-пень майскіх садоў, умее радавацца шуму дажджу і ўсмешкам закаханых. І цэніць ён гэта крыху больш, чым яго аднагод-кі. Таму што яму рана давалося не толькі зразу-



## Мы тарай аб міры жывём

мець, а на сабе адчуць, што за святло простага чалавечага існавання трэ-ба змагацца, што мір не прыходзіць сам па сабе разам з промнямі раніш-няга сонца. Мір быў за-ваяван нашымі дзедамі 40 гадоў назад, яго ад-стойваюць і сённяшнія нашчадкі Перамогі.

Станіславу Чабану да-валося служыць у арміі ў складзе абмежаванага кантынгенту савецкіх войск у ДРА.

Афганістан... Гарачая кропка планеты. За рэва-люцыйныя заваёвы ма-ладой дэмакратычнай рэс-публікі змагаюцца леп-шыя сыны афганскага на-рода. З гонарам нясуць свой інтэрнацыянальны абавязак і савецкія сал-

даты. Сярод іх быў і Ста-ніслаў Чабан.

Складаныя баі сярод гор, гарачыя схваткі з душманамі, баявыя апе-рацыі. Усё гэта зрабіла Станіслава Чабана сапраўдным мужчынам. А ў лістах дадому ў родную вёску Вярбілкі юнак пі-саў нязменнае: «Не пе-ражывай, матуля. У твай-го салдата ўсё ў парадку».

Так, у Станіслава было ўсё ў парадку. Нялёгкаю салдацкую службу ён нёс на сумленне. І дамоў вяр-нуўся, як герой — з меда-лём «За баявыя заслугі».

Цяпер камсамалец пра-цуе шафёрам у эксперы-ментальнай базе «Шчу-чын».

—Выдатны работнік.

Ніколі не згасне ратны подзвіг савецкіх людзей, якія абаранялі сацыялістычную Радзіму ад гітлераўскага на-шэсця, выратавалі народы Еўропы ад фашысцкага зня-волення. І сёння савецкі народ ушаноўвае мужных фран-тавікоў і партызан Вялікай Айчыннай вайны, усіх, хто вы-стаў у гады цяжкіх выпрабаванняў і перамог.

На здымках (зверху ўніз): ветэраны Вялікай Айчыннай вайны: Іван Ціханавіч Осіпаў, Фёдар Рыгоравіч Лашкевіч; падпалкоўнік у адстаўцы Мікалай Сільвестравіч Літвінаў сярод піянераў сярэдняй школы імя Валерыя Урублеўска-га г.п. Жалудок; удзельнік вызвалення г. Шчучына Васіль Якаўлевіч Пярвушын; Валянцін Пятровіч Нікульшын, Георгій Піліпавіч Філіпаў.

Фота С. ЯХІМЧЫКА.



цудоўны чалавек, —гаво-раць аб ім таварышы па-працы.

І, напэўна, быць па-другому не можа. Таму што Станіслаў Чабан до-бра ведае пану сапраўднай дружбы, пану простаму чалавечаму шчасцю, якое бачыць і ў напружанасці працоўных будняў, і ў звонкім смеху дзетвары, і ў мірным рокаце трак-тара на веснавым полі.

**Т. СТУПАКЕВІЧ.**



## У вайны не жаночы твар

Мне было семнаццаць, калі ў 1941 годзе я доб-раахвотніцай запісалася на фронт. За плячыма — школа і Кіеўскі медыцын-скі тэхнікум з так і не здадзенымі з-за вайны вы-пускнымі экзаменамі. На-перадзе —бясконца доў-гія і цяжкія франтавыя дарогі ды святая вера ў Перамогу. Без цвёрдай над-зеі, што, нягледзячы на ўсё, выстаім, вытрымаем, абаранім, было нельга. Яна дапамагала быць моц-най, не ўпадаць у роспач, чэрпаць новыя сілы. Я, тады яшчэ зусім дзяўчо, была цвёрда ўпэўнена, што на фронце вельмі патрэбны мае медыцын-скія веды, маладыя рукі, маё гарачае сэрца, поў-нае нянавісці да фашыс-таў, што і я павінна наб-ліжаць Перамогу.

Была фельчарам у ар-тылерыйскім дывізіё-затым папала ў баталь-он сувязі, у пяхотны, зно-ва пераехала на Заходнім, а затым на Паўднёва-Заход-нім фронце. Многае дава-лося перажыць. Вайна ёсць вайна. Яна вельмі далёкая ад рамантыкі. У яе жудасны і агідны твар.

Я ніколі не забуду, як нямецкія гарматы сталі абстрэльваць вёску, дзе размясцілася наша часць. Адзін са снарадаў трапіў у хату, хлопчыку адарва-ла нагу. Паверце, перада мною і сёння стаяць яго вочы, душу рвуць тыя дзіцячыя стогны, якія чу-ла, перавязваючы маюча.

Кулі злыя, яны падпіл-ноўваюць нават рады, калі здаецца, што ўсе ці-ха. Памятаю такі выпадак. Мы стаялі кіламетраў пяць ад лініі фронту. Раптам пачала абстрэль-ваць варожая артылерыя. Начальнік штаба толькі высунуўся з бліндажа, каб аддаць нейкае распа-раджэнне, як асколак упіў-ся яму ў жывот. Перавяза-

# НА ДАРОГАХ ВАЙНЫ

Ваенныя дарогі... Адны з самых цяжкіх, поўныя небяспекі і нечаканасцей. Але, хоць і рэдка, нават яны, гэтыя дарогі, прыносілі радасць сустрэч. Многія ветэраны з цеплынёй успамінаюць сустрэчы на дарогах вайны, вайсковае братэрства, дапамогу.

Адна такая цёплая сустрэча ў час вайны назаўсёды засталася ў памяці партызана, франтавіка, ветэрана Іосіфа Захаравіча Бурака, які пражывае на вуліцы Героя Савецкага Саюза Батырава ў г.п. Жалудок.

Здарылася гэта ў 1943 годзе. Тады Іосіф Бурак знаходзіўся ў партызанскім атрадзе, і таварышы па зброі паведамілі, што ў суседнім атрадзе, які прыбыў з-за лініі фронту, з самой Масквы, бачылі яго, Іосіфа, старэйшага брата Міхаіла.

Радасная вестка. Але ж, здаралася, і не раз, калі акупанты даведваліся — калі хтосьці з вяскоўцаў ішоў у партызаны, за гэта помсцілі сваякам. Не хапала, каб вёска ведала — два браты Буракі змагаюцца ў партызанах. На сустрэчу з братам паехаў пры першай магчымасці — якраз спатрэбілася везці прадукты маскоўскаму атраду. Сустрэча адбылася.

Калі пачалася вайна, Іосіфу Бураку споўнілася толькі шаснаццаць. Жыў у вёсцы Жораўка Любанскага раёна Мінскай вобласці. У 1942 годзе ў бліжэйшых лясах з'явіліся партызаны, яны ўсё часцей і часцей заяўлялі аб сабе сваім актыўным змаганнем. Калі акупацыйныя ўлады зрабілі спробу адправіць юнака ў Германію на прымусовыя работы, ён пайшоў у лес. Неўзабаве знайшоў партызан. Паступова асвойваў партызанскую навуку, ваяваў у партызанскім атрадзе імя Кутузава партызанскай брыгады імя Панамерэнкі. Хадзіў на чыгунку Мазыр — Калінкавічы, з баявымі таварышамі ўрываў варожыя эшалоны. Даводзілася быць у засадзе, наступаць, адыходзіць з баямі, выбірацца з акружэння. Асабліва складанай была сітуацыя ля возера Краснае. Выручыла тады добрае веданне мясцовасці.

Нарэшце ў ліпені прыйшло вызваленне. Нейкі час быў дома, і вось позва ў Чырвоную Армію. Спачатку палкавая школа пад Смаленскам, дзе на працягу трох месяцаў вучыўся ваяваць, з арыентацыяй на пяхотную частку — там узмоцнена вучалі кулямёт.

Пасля вучобы — дарога на захад, часта рухаліся пяхом. Трапіў малады баец у 480 полк 152 стралковай дывізіі.

Аднак Іосіф Бурак кулямётчыкам не стаў. Сказалі — будзеш артылерыстам, ужо блізка ля фронту пачаў знаёмства са знакамітай "саракапяткай".



Але і артылерыстам стаць не давялося. Прызначылі сувязістам. Спачатку нёс адказнасць за сувязь паміж камандзірам палка і камандзірам дывізіі. Потым набыў прафесію радыётэлеграфіста.

Ваяваў ва Усходняй Прусіі. Асабліва ўпартыя баі былі за Кёнігсберг. Менавіта пад гэтым горадам атрымаў першую баявую ўзнагароду — медаль "За адвагу". За ёй была другая — "За ўзяцце Кёнігсберга".

А з Усходняй Прусіі яго полк узяў

напрамак на Берлін. Дайшоў ваеннымі дарогамі да Берліна, бачыў рэйхстаг, надпісы на ім. Яшчэ адна медаль "За ўзяцце Берліна" з'явілася ў 20-ці гадовага байца.

А пасля Берліна — дарога на Прагу. Праўда, яго полк ішоў у другім эшалоне. Асноўнымі ўдзельнікамі падзей у Чэхаславакіі сталі тыя, хто ішоў наперадзе.

Аднак у Чэхаславакіі праслужыў тры месяцы. Неўзабаве на грудзях маладога чырвонаармейца з'явіўся яшчэ адзін медаль — "За перамогу над Германіяй у Вялікай Айчыннай вайне 1941 — 1945 гг."

Хутка з Чэхаславакіі полк адвёў у Брэст, потым — у Каргуз — Бярозу.

У 1948 годзе Іосіф Бурак дэмабілізаваўся, прыехаў у Жалудок, дзе працаваў інспектарам Ашчаднай касы. Гэтую пасаду займаў да 1961 года. А ў пачатку шасцідзсятых, калі адбылося ўзбуйненне раёнаў, перайшоў на працу ў лясніцтва. Быў аб'ездчыкам — у той час у лясной гаспадарцы значылася такая абавязка ў цяперашняга лесатэхніка.

Усяго ў лясніцтве прапрацаваў 26 гадоў. У 1987 годзе пайшоў на заслужаны адпачынак, яму быў ўручаны яшчэ адзін, мірны медаль — "Ветэран працы".

Іосіф Захаравіч выхаваў двух сыноў, дачку. Нягледзячы на паважаны ўзрост, ён бадзёры, ветэраны пассавета выбралі яго старшынёй савета ветэранаў.

І. ПЯШКО.

## Паважаныя чытачы!

Працягваецца падпіска на "Дзянніцу" на другое паўгоддзе 2004 года.

### Падпісная цана:

на месяц — 2000 рублёў,  
на квартал — 6000 рублёў.

### Ведамасная падпіска:

на месяц — 5500 рублёў,  
на квартал — 16500 рублёў.

*Заставайцеся з намі!*





# ПАМ'ЯЦЬ

Не сумуй, дарагая. Будзе і на нашай вуліцы свята. Цалую моцна-моцна. Юрый».

А гэта пісьмо адрасавана ўжо ў горад Ош Кіргізкай ССР, куды пераехала сям'я Суйкоўскіх:

«19.VII.44 года.

Дарагія мамачка, Вікачка і Валечка, цалую моцна-моцна! О, як я сёння рад! Нарэшце, атрымаў цэлых два пісьмы ад вас. Вялікае-вялікае дзякуй, Вікачка...

Дарагія мае, вы не зразумелі сэнс майго папярэдняга пісьма. Там я пісаў, што еду на работу, інакш нельга было напісаць. А на самай справе ехаў на фронт, і вось ужо другі месяц арудую тут. Пакуль усё добра. Адчуваю сябе нядрэнна, здароўе выдатнае... Пішыце. Юрый».

Пасля выздараўлення — зноў на фронт. У саставе 2-га гвардзейскага механізаванага корпуса 2-га Украінскага фронту з баямі прайшоў усю Румынію, Балгарыю, Венгрыю. У 1944 годзе, удзельнічаючы ў аперацыі «Будапешт», падбіў чатыры танкі. За мужнасць і гераізм быў узнагароджан ордэнам Чырвонай Зоркі. У адным з баёў за Будапешт атрымаў цяжкае раненне ў жывот.

Скупыя радкі... Ці ж могуць яны расказаць аб той мужнасці, вытрымцы і гераізме салдата, аб тым болі, фізічным і маральным, які давялося перажыць Юрыю Суйкоўскаму, калі ён знаходзіўся ў шпіталі. Аперацыя... Яшчэ аперацыя. Боль да пацямнення ў вачах... «2.VII.45 года.

Дзень добры, дарагія мае мамачка, Вікачка і Валечка!

Сёння атрымаў два пісьмы ад вас, за што вельмі ўдзячны. Дарагая мамачка, вы дарэмна думаеце, што я не хачу ехаць да вас. Ну навошта гэта? Як толькі выпішуць са шпіталю і як толькі атрымаю рашэнне медкамісіі, адразу тэлеграфую вам, калі дадуць відпуск. Адраду, адраду да вас.

Юрый Казіміравіч нават і не спадзяваўся, што яны захава-ліся. І калі атрымаў ад цёткі з Гродна вялікі канверт, балюча зашчыміла сэрца. Нясмелай рукою ускрыў яго і адчуў, што ўжо не можа стрымліваць слёзы. Перад ім былі пісьмы міну-лай вайны — пажоўклыя трохвугольнікі. Іх ён пісаў сваім род-ным чатыры дзесяцігоддзі назад. Пісаў дваццацігадовым юна-ком, летуценным, рамантычным, шчыра ўлюбёным у Радзіму. Пісаў у перапынках паміж баямі, пісаў у шпіталі, пісаў, упэ-нены ў перамогу і шчаслівую мірную будучыню.

Ён, як і ўсе ў юнацтве, марыў аб стваральнай пра-цы, любімай рабоце, вялікім ка-ханні. І будучыня ўяўлялася яму такой светлай і прыгожай. Але ўсё перакрэсліла вайна. Яна, праклятая, забрала ў сту-дэнта Ленінградскага чыгунач-нага інстытута Юрыя Суйкоў-скага і яго равеснікаў юнацтва, рана пабыліла сівізной скроні. І сталі хлопцы салдатамі...

**З успамінаў Ю. К. Суйкоўскага:**

У лістападзе 1941 года я быў прызван у рады Чырвонай Арміі. Дзевятнацігадовым юнаком у саставе сфармі-раванага маршавога батальёна адразу ж папаў у дзейнічаючую 22-ю армію пад горад Калінін. Цяжкі гэта быў час. Горад Ка-лінін быў захоплен немцамі, на-роўдні ад яго днём і ноччу гра-халі выбухі, да самага га-рызонту пунсавела вогнішча. Гітлераўская армія рвалася да Масквы.

І вось уначы 1 снежня 1941 года мы занялі перадавую лінію, змяніўшы стомленых беспера-пыннымі баямі таварышаў. На-ват цяжка выказаць тэя пачуц-ці, якія валодалі намі. Мы рва-ліся ў бой. Але загад быў іншы: «Нічым не выдаваць змену войск на перадавой!» 5 снежня нас, камсамольцаў, сабралі на сход і сказалі, што заўтра ра-ніцой наш Калінінскі і Заходні

дзе ўзнялі сцяг Перамогі над рэйхстагам, ён прайшоў баявы шлях ад Вялікіх Лук, горада Навасакольнікі, Невель, тры-маючы шлях на Віцебск — нашу дарагую Беларусь.

У сакавіку 1943 года ў жыцці Юрыя адбылася важная падзея. Ён атрымаў першую баявую ўзнагароду — медаль «За бая-выя заслугі». А яшчэ — камуні-сты аднадушна прынялі Юрыя Суйкоўскага ў свае рады. За мужнасць і бястрашша, актыў-ную грамадскую пазіцыю (Юрый быў камсоргам батальёна) лю-білі і паважалі хлопцы.

Няпраўда гэта, што вайна ра-біла людзей жорсткімі. Яна толькі на час прыхоўвала пяш-чоту, узніслася, эмацыяналь-насць, вылучаючы на першы план мужнасць. Сэрцы ўчараш-ніх хлапчукоў па-ранейшаму бы-лі расчынены дабры-ні, любові, прыгажосці. І не ма-лі яны ў час зацішша не звяр-нуць увагі на блакітнавокую незабудку, сіні васілёк, або ра-монак, не маглі не заслухацца песняй жаўрука. А застаўшыся сам-на-сам з чыстым кавалач-кам паперы, вылівалі на ім свае самыя патаемныя думкі, не шкадуючы для сваіх бацькоў, сёстраў, братоў, жонак самых сардэчных слоў. І тады нясме-лая ўсмішка з'яўлялася на су-ровых пагрубелых тварах сал-дат.



ка! Мама, я пішу ўжо трэцяе пісьмо, а адказу не атрымліваю. Пісаў пісьмы Юрыку, Валі і Му-зе, але і ад іх адказу не атры-маў. Жыву добра, вучуся. Стаяць марозы. 31 студзеня мы прынялі ваенную прысягу... Мама, чаму Лёньку Кісялёву прыйшоў адказ на пісьмо, а мне няма? Пакуль

спажыўсаюза. У 1947 годзе абком партыі накіраваў Юрыя Казіміравіча старшынёй рай-спажыўсаюза ў Жалудокскі раён. З той пары Жалудок стаў яго другой радзімай.

У 1954 годзе Ю.К. Суйкоўскі стаў старшынёй плановай камі-сіі пры райвыканкоме. На ўсіх